

SOPHIE COOLS
JELLE VANBIERVLIEET

Wetenschappelijke onderzoeken sport op een rijtje

Een blik op de studiedag sport van het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport

Sinds 2007 voert het Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport intensief onderzoek naar beleidsrelevante onderwerpen. Het luik sport omvat drie onderzoekslijnen: de Participatiesurvey (zie VSF magazine 1.2011), Topsport en Sport voor Allen. Daarnaast was er binnen het Steunpunt ruimte voor ad hoc-projecten, zoals twee lopende onderzoeken rond ethisch verantwoorde sportbeoefening.

De werking van het huidige Steunpunt Cultuur, Jeugd en Sport loopt, samen met de gefinancierde onderzoeken, af eind 2011. Tijd dus om een overzicht te geven van de (soms voorlopige) resultaten van de onderzoeken. Dat gebeurde op 10 mei tijdens een studiedag voor het grote publiek, waarbij we heel wat aanwezigen uit sportfederaties tegen het lijf liepen.

Coördinator van het luik Sport Prof. Renaat Philippaerts gaf een overzicht van de wetenschappelijke sportonderzoeken. Naast de participatiesurvey, zijn dat voor Sport voor Allen:

- socio-economische aspecten van sport en fysieke activiteit
- Brede School met promotie van sport en beweging
- het potentieel van georganiseerde sportdeelname voor maatschappelijk kwetsbare jongeren: implicaties voor beleid en praktijk
- effectevaluatie van een "10.000 stappen per dag"-project

De vier onderzoeken werden voorgesteld door de onderzoekers. Je vindt de presentaties op de website van het departement CJSM.

Naast die onderzoeken voerde het Steunpunt nog een onderzoek naar de behoefte aan sportinfrastructuur in Vlaanderen en naar de fitheid van de Vlaamse jeugd door de gekende Barometer.

Binnen de onderzoekslijn Topsport voerde het Steunpunt zes onderzoeken:

- analyse van snelheid en pas-karakteristieken bij Vlaamse elitesprinters in verschillende leeftijdscategorieën
- evaluatie en optimalisatie van de aerodynamische kenmerken en van de functionele kracht en traptchniek bij wielrenners
- talentidentificatie en begeleiding in handbal: ontwikkeling van een profiel van de talentvolle handballer
- effectevaluatie van de inbreng van de sportpsycholoog in topsportscholen en sportfederaties
- sportspecifieke letseldetectie en -preventieprogramma
- het topsportbeleid atletiek in Vlaanderen en Nederland: een

vergelijkende studie

- ontwikkelingen in het top-sportklimaat in Vlaanderen

Ook de presentaties van die onderzoeken (met uitzondering van het laatste, dat al afgerond werd in 2007) kun je terugvinden op de website van het departement CJSM.

Het Steunpunt Sport wordt momenteel geëvalueerd en eventueel bijgestuurd. De VSF houdt haar leden uiteraard op de hoogte onder welke vorm het Steunpunt Sport vanaf 2012 zal bestaan.

De onderzoeken werden gebundeld in 2 boeken:

- Sport Voor Allen: Strategieën voor laagdrempelig bewegen en sporten in Vlaanderen
- Topsport en wetenschap: een gouden duo

De boeken kunnen besteld worden via www.acco.be of uitgeleend uit de VSF docutheek.

Wil je meer lezen over de sportonderzoeken? Surf dan naar www.cjsm.vlaanderen.be/sport.

De onderzoeken hebben allen een beleidsondersteunende focus. In dat opzicht is het belangrijk dat de onderzoeken geen dode letter blijven. Waar het kan, is het nuttig om met de resultaten en aanbevelingen aan de slag te gaan. Daarom geven we je een beknopte synthese van één van de onderzoeken mee.

Focus op "Het potentieel van georganiseerde sportdeelname voor maatschappelijk kwetsbare jongeren: implicaties voor beleid en praktijk."

Via dit onderzoek gaan Reinhard Haudenhuyse en Marc Theeboom (VUB) op zoek naar methodieken op het niveau van begeleiding en organisatie, die voldoende voorwaarden kunnen creëren om via georganiseerde sportdeelname te komen tot bredere maatschappelijke uitkomsten. Het onderzoek draagt bij tot de kennisopbouw die noodzakelijk is om als sportsector aan de slag te gaan met dit belangrijke thema.

Het onderzoek zocht antwoorden op volgende kernvragen:

1. Op welke specifieke methodisch-didactische principes moet de begeleiding binnen de initiatieven gebaseerd zijn?
2. Welke randvoorwaarden zijn nodig/wenselijk op het vlak van de organisatie van sportinitiatieven voor maatschappelijk kwetsbare jongeren?

Daarbij maken de onderzoekers een onderscheid tussen noodzakelijke en voldoende voorwaarden. De noodzakelijke voorwaarden hebben betrekking op die voorwaarden die moeten vervuld zijn opdat maatschap-

pelijk kwetsbare jongeren effectief sporten en dat ook blijven doen (participatie). De voldoende voorwaarden verwijzen naar de voorwaarden waaronder via sportparticipatie bredere maatschappelijke uitkomsten, zoals integratie, verwezenlijkt kunnen worden. De focus van het onderzoek lag op de voldoende voorwaarden.

De onderzoekers kozen ervoor om gebruik te maken van een casestudy onderzoeksopzet binnen het Limburgs bokspolproject "Opboksen". De huidige resultaten hebben betrekking op het project in 2009-2010. Momenteel loopt een tweede luik van het onderzoek (dat zich focust op groepsactiviteiten binnen de casestudy) dat nog in 2011 wordt afgerond.

Op vlak van begeleiding blijken volgende eigenschappen belangrijk te zijn:

Inzicht hebben in

1. leeftijdsgebonden gedrag
2. sociale psychologie
3. ruimere processen van uitsluiting, discriminatie en marginalisatie
4. lokale dynamieken
5. de leefwereld van jongeren

Kunnen

6. een gepast motivationeel en veilig klimaat creëren
7. niet enkel met competitie bezig zijn
8. sportconcept aanpassen aan de groep en doelstellingen
9. groepsdynamische processen in een sportcontext herkennen en sturen
10. emancipatorisch machtsmodel hanteren (autoriteit hebben zonder autoritair te willen zijn)

Zijn

11. sociaal pedagogisch en sporttechnisch geschoold

Op vlak van organisatie spelen ook bepaalde factoren een belangrijke rol. Die gaan van beschikken over eigen infrastructuur (met ontspanningsruimte en leslokaal) tot het feit dat de club niet te koop liep als "project voor maatschappelijk kwetsbare jongeren", maar eerder een verborgen agenda had.

Het boksiniatief wil in de eerste plaats bekend zijn bij de jongeren als een bokscub. Men vertrekt dus vanuit de interesses van de jongeren, vanuit de sport zelf.

De onderzoekers besluiten dat boksen een faciliterende context lijkt te bieden waarin jongeren kunnen werken aan andere zelfbeheersing en de controle van hun emoties. Die positieve zaken gebeuren echter niet automatisch. De begeleiding, organisatie en maatschappij spelen een cruciale rol, waarbij vooral kan worden geïntervenieerd.

De onderzoekers geven daarnaast aan dat de georganiseerde sportdeelname een groot potentieel in zich draagt, maar dat slechts bij een gunstige organisatorische context en gepaste begeleiding dat potentieel optimaal benut kan worden. Het draait om hoe sport aangeboden en ervaren wordt.

De traditionele sportclub als context voor het bereiken van bredere maatschappelijke uitkomsten via sportparticipatie, wordt door de onderzoekers als niet optimaal beschouwd. Die vaststelling ligt in lijn met internationaal wetenschappelijk onderzoek naar het potentieel van sportinitiatieven voor maatschappelijke kwetsbare jongeren. Daarbij stellen ze dat maatschappelijk kwetsbare jongeren beter af zijn in een ingebed project, waar sport niet de enige strategische doelstelling is. Dat neemt niet weg dat een sportclub wel degelijk een belangrijke rol kan spelen in het leven van kwetsbaren. Voorwaarde is wel dat de club niet enkel sport als (enige) strategische doelstelling voor ogen heeft, en het sportgebeuren aanpast en aanvult in functie van de maatschappelijke doelstellingen die de sportclub ambieert. "Sport plus" is een methodiek die ook kan gebruikt worden door een traditionele sportclub, rekening houdend met de voorwaarden die uit het onderzoek naar boven komen.

We kijken alvast uit naar de volledige resultaten van het onderzoek om meer definitieve conclusies te trekken.